

Cyngor Dinas Casnewydd

Crynodeb Archwilio Blynyddol 2023

Dyma ein crynodeb archwiliad ar gyfer Cyngor Dinas Casnewydd. Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers y Crynodeb Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2023. Mae ein crynodeb o'n harchwiliadau yn rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ynglŷn â'r Cyngor

Rhai o'r gwasanaethau mae'r Cyngor yn darparu

Prif ffeithiau

Mae'r Cyngor yn cynnwys 51 o gynghorwyr sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol canlynol:

- Llafur Cymru 35
- Plaid Geidwadol Cymru 7
- Annibynnol 4
- Parti Annibynwyr Casnewydd 3
- Y Blaid Werdd 1
- Democratiaid Rhyddfrydol Cymru 1

Gwariodd y Cyngor £321.6 miliwn ar ddarparu gwasanaethau¹ yn ystod 2023-24.²

¹ Rydym yn diffinio gwariolng on gwasanaethau fel cost gwasanaethau sy'n cael eu codi i'r gronfa gyffredinol o'r Dadansoddiad Cyllid Gwariant, llai unrhyw gost Cyfrif Refeniw Tai o wasanaethau, ynghyd â phesepau, Ardollau a llog dyled.

² Ffynhonnell: 2022-23 Datganiad o Gyfrifon

Prif ffeithiau

Ar 31 Mawrth 2023, roedd gan y Cyngor £129 miliwn o gronfeydd³ ariannol y gellir eu defnyddio. Mae hyn yn cyfateb i 40.1% o wariant blynyddol y Cyngor ar wasanaethau.⁴

Mae gan Gasnewydd 24% o'i 95 ardal o'r farn mai 10% fwyaf difreintiedig o ardaloedd Cymru, dyma'r uchaf o'r 22 cyngor unedol yng Nghymru⁵.

Disgwylir i boblogaeth Casnewydd gynyddu 11% rhwng 2023 a 2043 o 159,000 i 177,000, gan gynnwys cynnydd o 2% yn nifer y plant, cynnydd o 8% yn nifer y boblogaeth o oedran gweithio a chynnydd o 32% yn nifer y bobl 65 oed a hŷn⁶.

Dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol

Fe wnaethom gwblhau'r gwaith yn ystod 2023-24 i gyflawni'r dyletswyddau canlynol

- Archwilio Cyfrifon**

Bob blwyddyn mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i wneud yn siŵr bod arian cyhoeddus yn cael ei gyfrif yn iawn.

- Gwerth am arian**

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn edrych a yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, ac mae'n rhaid iddo fod yn fodlon ei fod wedi gwneud hyn.

- Egwyddor datblygu cynaliadwy**

Mae angen i gyrrff cyhoeddus gydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod a chymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

³ Rydym yn diffinio cronfeydd ariannol y gellir eu defnyddio fel cronfeydd wrth gefn ar gyfer costau refeniw, lle nad yw'r pwrpas yn cael ei warchod gan y gyfraith. Dyma gyfanswm y gronfa gyffredinol, cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi a balansau ysgolion. Nid yw'n cynnwys cronfeydd Cyfrif Refeniw Tai, derbyniadau cyfalaf a grantiau cyfalaf heb eu cymhwyso.

⁴ Ffynhonnell: 2022-23 Datganiad o Gyfrifon

⁵ Diffinnir ardal yn y cyd-destun hwn fel 'Ardal Uwch Allbwn Is'. Ffynhonnell: Stats Cymru

⁶ Ffynhonnell: Stats Cymru

Yr hyn a ganfuom

Archwilio cyfrifon 2023-24 Cyngor Dinas Casnewydd

Bob blwyddyn rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

Er mwyn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol rydym yn cwblhau prosiectau penodol, ond rydym hefyd yn dibynnu ar waith archwilio eraill, a gwaith rheoleiddwyr megis Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg). Rydym yn ystyried canfyddiadau ein gwaith archwilio wrth asesu a yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth am arian. Crynhoir ein canfyddiadau a'n casgliadau isod.

Ar gyfer 2023-24:

- rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn wir a theg diamod ar ddatganiadau ariannol y Cyngor ar 31 Gorffennaf 2023.
- roedd ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio yn dda ar y cyfan.
- rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn wir a theg ddiamod ar ddatganiadau ariannol y Cyngor ar 28 Tachwedd 2023, cyn y dyddiad cau y cytunwyd arno gyda Llywodraeth Cymru ar 30 Tachwedd 2023. Cyflwynwyd yr archwiliad yn ddiweddarach nag yn y blynyddoedd blaenorol yn bennaf oherwydd effaith gofynion safonol archwilio newydd a materion technegol sy'n codi o gyfrifon 2021-22. Trafodwyd y rhain yn ein cynllun archwilio manwl a ystyriwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 28 Medi 2023.
- Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol ac â'n gwybodaeth am y Cyngor.
- Gwnaed nifer o newidiadau i ddatganiadau ariannol y Cyngor yn deillio o'n gwaith archwilio, a adroddwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ein Hadroddiad Archwilio Archwilio ar Ddatganiadau Ariannol ym mis Tachwedd 2023.
- Yn ogystal â chyfrifoldebau'r Archwilydd Cyffredinol dros archwilio datganiadau ariannol y Cyngor, mae hefyd yn gyfrifol am ardystio nifer o hawliadau a ffurflenni grant. Bydd adroddiad ar wahân yn cael ei roi i'r Cyngor maes o law yn crynhoi canlyniadau'r gwaith hwn.
- Cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol y dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o gyfrifon ar gyfer 2023-24 wedi'i gwblhau.

Adolygiad o sicrwydd ac asesu risg

Fe wnaethon ni adolygu'r trefniadau mae'r Cyngor wedi'u rhoi ar waith i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau. Roedd ein gwaith yn canolbwyntio ar yr agweddau canlynol ar drefniadau'r Cyngor:

- Gosod amcanion llesiant – gwnaethom edrych ar ddull y Cyngor o bennu ei amcanion llesiant. Canfuom fod y Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod ei Amcanion Llesiant ond nid yw adnoddau a monitro eu gweithrediad wedi'u datblygu eto.
- Defnyddio gwybodaeth perfformiad – safbwynt a chanlyniadau defnyddwyr gwasanaeth – gwnaethom edrych ar bersectif defnyddwyr y gwasanaeth a'r data canlyniadau a ddarparwyd i aelodau ac uwch swyddogion, a sut y defnyddir y wybodaeth hon. Canfuom fod y Cyngor yn darparu gwybodaeth perfformiad gyfyngedig i alluogi uwch arweinwyr i ddeall safbwynt defnyddwyr gwasanaeth a chanlyniadau ei weithgareddau.

Gofal heb ei drefnu

Bydd y gwaith yn cynnwys archwilio'r camau sy'n cael eu cymryd gan gyrff y GIG, llywodraeth leol a Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol i sicrhau bod cleifion yn cael eu rhyddhau o'r ysbyty yn amserol ac yn ddiogel i helpu i wella llif cleifion. Mae ein gwaith maes wedi'i gwblhau ac yn adrodd drafftio ar hyn o bryd. Mae ein canfyddiadau yn cael eu cwblhau ar hyn o bryd a byddant yn cael eu cyhoeddi yn fuan. Arolygiaethau eraill.

Astudia Strategaeth Ddigidol

Yn ystod 2022-23, gwnaethom archwilio dull strategol y Cyngor o ymdrin â digidol, ac yn benodol i ba raddau y datblygwyd hyn yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy; ac y bydd yn helpu i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau'r Cyngor. Canfuom fod strategaeth ddigidol y Cyngor yn cyd-fynd â'i flaenoriaethau corfforaethol ac yn cael ei llywio gan ystod eang o ddata ond nad yw'n cael ei gostio'n llawn.

Taliadau Uniongyrchol (Ebrill 2022)

Mae Taliadau Uniongyrchol yn ddewis arall yn lle gofal neu gymorth sy'n cael ei drefnu gan awdurdod lleol a gall helpu i gwrdd ag angen unigolyn neu ofalwr. Eu nod yw rhoi mwy o ddewis, mwy o hyblygrwydd a mwy o reolaeth i bobl dros y gefnogaeth maen nhw'n ei gael. Edrychodd ein hadroddiad ar sut mae Taliadau Uniongyrchol yn helpu i gynnal lles pobl ac a ydyn nhw'n gwella ansawdd bywyd. Edrychwyd hefyd ar sut mae awdurdodau lleol yn rheoli ac annog pobl i dderbyn Taliadau Uniongyrchol ac a yw'r gwasanaethau hyn yn cyflwyno gwerth am arian. Gwelsom fod Taliadau Uniongyrchol yn cael eu gwerthfawrogi'n fawr, gyda'r bobl a arolygwyd gennym yn cydnabod eu bod yn eu helpu i aros yn annibynnol. Ond gwelsom hefyd fod rheoli a chefnogi pobl i ddefnyddio var Taliadau Uniongyrchol yn arwain yn eang at ddefnyddwyr gwasanaeth a gofawyr yn derbyn safonau gwasanaeth gwahanol.

Prosiectau lleol

- Trefniadau Gwrth-dwyll – Canfuom fod gwendidau allweddol gan drefniadau gwrth-dwyll o'r Cyngor a allai ddatgelu i'r Cyngor gynyddu'r risg o dwyll.

- Adolygiad Seiberddiogelwch – o ystyried sensitifrwydd y pwnc hwn, rhannwyd canfyddiadau'r adolygiad hwn mewn sesiwn gyfrinachol.

Arolygiaethau eraill

Gwnaethom hefyd ystyried adroddiadau Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac Estyn yn ogystal ag unrhyw gamau dilynol a gymerwyd gan y Cyngor mewn ymateb.

Gwaith wedi'i gynllunio ar gyfer 2023-24

Gwnaethom hefyd edrych ar yr heriau a'r cyfleoedd allweddol sy'n wynebu'r Cyngor. Gallai'r rhain effeithio ar allu'r Cyngor i gyflawni ei rwymedigaethau cyfreithiol mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r defnydd o'i adnoddau.

- Mae ein gwaith ar gyfer 2023-24 yn cynnwys:
- Sicrwydd ac asesiad risg gan gynnwys ffocws ar chwythu'r chwiban.
- Adolygiad Gwasanaethau Cynllunio
- Adolygiad thematig – Cynaliadwyedd Ariannol
- Adolygiad thematig – Trefniadau ar gyfer Gwasanaethau Comisiyn
- Diogelu Corfforaethol – Dilyniant

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth a chafodd ei phenodi gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill mae Swyddfa Archwilio Cymru yn eu darparu, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cael ei dwyn i gyfrif gan y Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol, cymuned chynghorau. Mae hefyd yn cynnal gwerth llywodraeth leol am astudiaethau arian, gan asesu cydymffurfiaeth â gweddill gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a chaiff gynnal arolygiadau arbennig o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'i chyrrff cyhoeddus noddedig a cysylltiedig, Comisiwn y Senedd, a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw enw cyfunol anstatudol Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân gyda'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain, fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Rydym yn croesawu Gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Cymraeg. Ni fydd Gohebu yn Gymraeg yn arwain ar oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.